

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Лю Дій

«РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В УМОВАХ STEAM-ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ»,

**подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми наукового дослідження. Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним упровадженням цифрових технологій, оновленням змісту професійної підготовки педагогічних кадрів і посиленням вимог до здатності майбутніх учителів ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні ресурси у професійній діяльності. Особливої значущості ці процеси набувають у сфері мистецької освіти, де цифрові інструменти дедалі частіше стають невід'ємною складовою творчого та педагогічного процесу.

Водночас практика підготовки майбутніх учителів музики засвідчує потребу в цілеспрямованому формуванні інформаційно-цифрової культури як інтегративної професійної якості, що поєднує технологічну, педагогічну та художньо-творчу складові. За цих умов особливої ваги набуває використання STEAM-орієнтованого підходу, який відкриває можливості для інтеграції мистецьких, наукових і технологічних знань та сприяє оновленню змісту й технологій професійної підготовки педагогів.

Отже, потреба теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки зумовлює актуальність обраної теми дослідження та визначає її значущість для педагогічної науки і освітньої практики.

Посилюють актуальність досліджуваної проблеми і виявлені Лю Дій суперечності, зокрема між: між потенційно високими можливостями ЗВО сформувати інформаційно-цифрову культуру фахівця та їх недостатньою

реалізацією у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музики; між потребою розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики та відсутністю дієвих моделей такого розвитку в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки; між накопиченим практичним досвідом підготовки вчителів музики та відсутністю напрацьованого науково-методичного супроводу їх STEAM-орієнтованої професійної підготовки.

З огляду на такі міркування актуальність поданого на рецензію дослідження Лю Дій «Розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки» не викликає сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до основних напрямів науково-дослідної роботи закладу вищої освіти та пов'язане з тематикою наукових досліджень кафедри педагогіки, у межах якої здійснювалася підготовка здобувача. Тема дисертації відповідає пріоритетним напрямам розвитку педагогічної науки, зокрема проблемам модернізації професійної підготовки педагогічних кадрів, цифровізації освітнього процесу та впровадження інноваційних освітніх технологій. Результати дослідження узгоджуються з положеннями державних і галузевих документів у сфері розвитку освіти, спрямованих на оновлення змісту педагогічної освіти, формування цифрової компетентності педагогів і впровадження міждисциплінарних підходів у навчанні. Виконання дослідження здійснювалося відповідно до планів науково-дослідної роботи кафедри та тематичного плану наукових досліджень закладу освіти. Дисертаційна робота є складовою комплексного дослідження кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах» (реєстраційний номер 0121U107883).

Тему затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 31 жовтня 2022 року).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Аналіз змісту дисертаційного дослідження дає підстави констатувати, що авторкою отримано низку істотних наукових результатів, які мають теоретичне і практичне значення для розвитку педагогічної науки та вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців.

Насамперед заслуговує на увагу те, що у роботі здійснено цілісне теоретичне обґрунтування проблеми розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки, що дозволило систематизувати наукові підходи до розуміння сутності досліджуваного явища та визначити його структурні компоненти.

Важливим результатом дослідження є розроблення та наукове обґрунтування структурно-змістовної моделі розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики, у якій логічно поєднано цільові орієнтири, методологічні засади, змістово-процесуальні характеристики та результативний компонент, що забезпечує цілісність і послідовність формування відповідної професійної якості.

До вагомих результатів слід віднести уточнення поняттєво-категоріального апарату дослідження, зокрема конкретизацію сутності інформаційно-цифрової культури вчителя музики, що дозволило глибше розкрити зміст цього феномена та визначити його місце у структурі професійної компетентності педагога.

Науково значущим є також обґрунтування методичних підходів до розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики на засадах STEAM-орієнтованого підходу, що сприяє інтеграції цифрових технологій, міждисциплінарної взаємодії та творчих форм освітньої діяльності.

Важливим результатом роботи є розроблення діагностичного інструментарію дослідження, який включає критерії, показники та рівні сформованості інформаційно-цифрової культури, що забезпечило можливість здійснення об'єктивного моніторингу динаміки досліджуваного процесу.

Суттєвим підтвердженням наукової обґрунтованості запропонованих положень є результати педагогічного експерименту, які засвідчили позитивну динаміку рівня розвитку інформаційно-цифрової культури здобувачів і

підтвердили ефективність розробленої моделі та запропонованих методичних рішень.

Отримані результати розширюють наукові уявлення про можливості використання STEAM-орієнтованого підходу в підготовці майбутніх учителів мистецьких дисциплін і можуть слугувати підґрунтям для подальших досліджень у напрямі цифровізації педагогічної освіти.

Нові факти, одержані здобувачем. У процесі виконання дисертаційного дослідження здобувачкою отримано низку нових наукових фактів, що розширюють сучасні наукові уявлення про розвиток інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки.

Зокрема, у ході дослідження встановлено реальний стан сформованості інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики, визначено рівневі характеристики та виявлено типові труднощі, що виникають у здобувачів під час використання цифрових технологій у професійній діяльності.

Виявлено особливості впливу STEAM-орієнтованого освітнього середовища на розвиток інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики, зокрема взаємозв'язок між інтеграцією цифрових ресурсів, міждисциплінарною взаємодією та зростанням рівня професійної підготовленості здобувачів.

Доведено ефективність запропонованої структурно-змістовної моделі розвитку інформаційно-цифрової культури, що підтверджено позитивною динамікою показників сформованості досліджуваної якості за результатами педагогічного експерименту.

Крім того, одержано нові емпіричні дані щодо характеру взаємозв'язку між рівнем інформаційно-цифрової культури здобувачів і результативністю їхньої професійної підготовки, що дозволило уточнити роль цифрових технологій у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

Таким чином, отримані здобувачкою нові факти мають теоретичне та практичне значення, оскільки поглиблюють наукові уявлення про закономірності розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики та можуть

бути використані для вдосконалення змісту і технологій професійної підготовки педагогічних кадрів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження та науковими публікаціями авторки дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у роботі, є належним чином обґрунтованими, логічно послідовними та достатньо переконливими.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується чітким визначенням мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження, а також використанням комплексу методів, адекватних природі досліджуваного явища. Авторкою здійснено ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, що дозволило сформувати належну теоретичну базу дослідження та забезпечити наукову коректність висновків.

Важливим підтвердженням достовірності отриманих результатів є проведений педагогічний експеримент, який відзначається методичною продуманістю, чіткою організацією та використанням відповідного діагностичного інструментарію. Отримані емпіричні дані узгоджуються з теоретичними положеннями роботи і підтверджують ефективність запропонованої авторкою моделі досліджуваного процесу.

Сформульовані в дисертації висновки є логічним узагальненням результатів проведеного дослідження, а рекомендації мають практичну спрямованість і можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Слід також відзначити, що основні положення дисертації достатньою мірою відображено в наукових публікаціях авторки, зміст яких відповідає темі дослідження та засвідчує належний рівень апробації його результатів.

У цілому ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, можна оцінити як достатній, а отримані результати – як достовірні та науково виважені.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Отримані в дисертаційному дослідженні результати мають важливе значення як для розвитку педагогічної науки, так і для вдосконалення практики професійної підготовки майбутніх учителів музики.

Наукове значення роботи полягає у подальшому розвитку теоретичних положень щодо формування інформаційно-цифрової культури майбутніх педагогів, уточненні сутності й структури цього феномена, а також у науковому обґрунтуванні можливостей використання STEAM-орієнтованого підходу у професійній підготовці вчителів мистецьких дисциплін. Отримані результати розширюють наукові уявлення про зміст, чинники та механізми розвитку інформаційно-цифрової культури здобувачів педагогічної освіти.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та впровадженні у процес професійної підготовки майбутніх учителів музики: авторського спецкурсу «Інформаційно-цифрова культура музикантів та STEAM-освіта» та його методичного супроводу (лекційні матеріали, дидактичні матеріали для практичних занять та індивідуальної роботи); діагностичний інструментарій для визначення рівнів розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики (авторські завдання для комп'ютерного тестування за показниками «Знання в галузях музики і ЦТ» та критерії для оцінювання при виконанні студентами практичного завдання із розробки STEAM-проєкту проєктів за показником «Вміння залучати ЦТ до вирішення творчих завдань»).

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у системі професійної підготовки майбутніх учителів музики, у системі підвищення кваліфікації вчителів музики, для розробки нормативних та варіативних курсів, при підготовці кваліфікаційних робіт з проблем STEAM освіти та професійної підготовки вчителів музики. Теоретичні положення дисертації та зібраний фактичний матеріал можуть бути використані у процесі науково-дослідницької діяльності магістрантів, аспірантів, докторантів і викладачів. Джерельна база роботи може бути використана у процесі професійної підготовки студентів бакалаврату і магістратури за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура дисертації є логічно вмотивованою і відображає послідовність розв'язання поставлених дослідницьких завдань. Зміст роботи розкрито у взаємопов'язаних розділах, кожен з яких виконує чітко визначену функцію в загальній логіці дослідження.

У першому розділі здійснено теоретичний аналіз проблеми розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики. Авторкою систематизовано наукові підходи до трактування ключових понять, проаналізовано стан дослідженості проблеми у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, визначено концептуальні засади дослідження. Позитивним є прагнення авторки не лише узагальнити наукові джерела, але й окреслити власне бачення структури та змісту досліджуваного феномена, що забезпечує теоретичну завершеність цього розділу.

Другий розділ присвячено розробленню структурно-змістовної моделі розвитку інформаційно-цифрової культури майбутніх учителів музики та опису організації експериментальної роботи. Матеріал розділу характеризується логічністю викладу та чіткістю аргументації. Представлена модель є концептуально завершеною, її складові узгоджені між собою та корелюють із метою і завданнями дослідження. Водночас детально описано критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної якості, що свідчить про системність підходу до організації педагогічного експерименту.

У третьому розділі подано результати експериментальної перевірки ефективності запропонованої моделі, здійснено їх кількісний і якісний аналіз, а також узагальнено отримані результати. Представлення експериментальних даних є послідовним і наочним, що забезпечує переконливість викладених положень. Висновки до розділу логічно впливають із наведених результатів і узгоджуються із загальною концепцією дослідження.

Загальні висновки дисертації відображають основні результати проведеної роботи, узагальнюють теоретичні й експериментальні положення та корелюють із поставленими завданнями дослідження. У висновках чітко простежується зв'язок між метою дослідження, отриманими результатами та сформульованими положеннями.

Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим вимогам до наукових робіт: матеріал викладено у науковому стилі, термінологія використовується коректно, таблиці, рисунки та додатки органічно доповнюють основний текст і сприяють кращому сприйняттю результатів дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи результати праці Лю Дій, варто висловити деякі дискусійні зауваження та побажання:

1. У дисертації переконливо розкрито теоретичні основи досліджуваної проблеми, водночас певний інтерес становило б більш детальне висвітлення сучасних тенденцій розвитку цифрового освітнього середовища у сфері мистецької освіти, що дозволило б ширше окреслити перспективи застосування отриманих результатів.

2. Практичні рекомендації, подані в дисертації, є змістовними і корисними, проте їх деталізація у вигляді методичних матеріалів або прикладів навчальних занять могла б підвищити зручність їх безпосереднього впровадження в освітній процес.

3. У роботі визначено перспективи подальших досліджень, водночас окремого розгляду в майбутньому може потребувати питання використання цифрових технологій у змішаних або дистанційних форматах підготовки, що набуває особливої актуальності в сучасних умовах..

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях. Основні теоретичні положення й висновки дослідження представлено в низці публікацій автора, серед яких 3 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття в закордонному виданні та 3 праці апробаційного характеру. Загалом, основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 6 публікаціях авторки. Тематика опублікованих статей у фахових виданнях охоплює: теоретичне обґрунтування понятійного апарату, розроблення моделі розвитку інформаційно-цифрової культури та практичні аспекти впровадження STEAM-освіти у музичній підготовці..

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам. Дисертація Лю Дій на тему «Розвиток інформаційно-цифрової

культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нове розв'язання актуальної педагогічної проблеми. Робота має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. У кваліфікаційній праці представлено теоретичне обґрунтування та запропоноване нове розв'язання проблеми розвитку інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки. Обґрунтовано актуальність досліджуваної теми, визначено сутнісний зміст основних понять дослідження. Результати дисертаційного дослідження засвідчили успішність вирішення поставлених завдань; основні положення дисертації мають наукову новизну та пройшли достатню апробацію. Зміст кваліфікаційної праці відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Лю Дій «Розвиток інформаційно-цифрової культури вчителів музики в умовах STEAM-орієнтованої професійної підготовки» відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри інформатики

Сумського державного педагогічного

університету імені А. С. Макаренка

Артем ЮРЧЕНКО

